

Briuselis, 2025 04 09
COM(2025) 159 final

Rekomendacija

TARYBOS SPRENDIMAS

**kuriuo pritariama tam, kad Europos Komisija sudarytų Europos Sąjungos bei Europos
atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos
Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

ES ir Šveicariją sieja glaudūs ekonominiai, istoriniai, kultūriniai, socialiniai ir politiniai tarpusavio ryšiai. ES yra Šveicarijos didžiausia prekybos partnerė, o Šveicarija – ketvirta pagal dydį ES prekybos partnerė. Šveicarijoje gyvena daugiau kaip 1,5 mln. ES piliečių, o ES – tik kiek mažiau nei 450 000 Šveicarijos piliečių. ES ir Šveicarijos sieną kasdien abiem kryptimis kerta keli šimtai tūkstančių pasienio darbuotojų.

ES ir Šveicariją saisto daug dvišalių susitarimų. Laikydamosi susitarimų dėl laisvo asmenų judėjimo, sausumos transporto, oro transporto, prekybos žemės ūkio produktais ir atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo¹, Šveicarija dalyvauja ES vidaus rinkoje. Kadangi yra sudariusi Europos Sąjungos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendiniant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, Šveicarija taip pat yra viena iš asocijuotųjų Šengeno šalių. Per COVID-19 pandemiją sustiprėjo ES ir Šveicarijos bendradarbiavimas kovojant su tarpvalstybinio pobūdžio grėsmėmis sveikatai.

Be to, Šveicarija – ilgalaikė stipri mokslinių tyrimų ir inovacijų srities partnerė. Ši šalis bendradarbiauja su Europos Sąjunga pagal daugybę Sąjungos finansavimo programų, visų pirma skirtų moksliniams tyrimams, inovacijoms ir švietimui. Nuo 1987 m. Šveicarijos universitetai ir privačiojo sektoriaus subjektai aktyviai dalyvauja bendrosiose ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programose. Tais pačiais metais įsigaliojo pirmasis dvišalis mokslinio ir technologinio bendradarbiavimo susitarimas. Šveicarija tebėra aktyviai įsitraukusi į įvairias Europos iniciatyvas, tokias kaip Europos branduolinių tyrimų organizacijos (CERN) ir Europos kosmoso agentūros veikla, Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijos srityje (COST) sistema ir iniciatyva „Eureka“. 2014–2020 m. ji taip pat buvo Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos asocijuotoji šalis ir pagal Asociacijos susitarimą dėl programos „Horizontas 2020“ ir Euratomo² dalyvavo veikloje, susijusioje su Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąja įmone. Anksčiau Šveicarija taip pat buvo ES programos „Erasmus“ narė³.

Nors ES ir Šveicarijos santykiai glaudūs, juos plėtoti ilgą laiką trukdė keletas struktūrinių problemų. Siekdamas jas išspręsti, ES ir Šveicarija 2014–2021 m. derėjosi dėl susitarimo dėl institucinės struktūros. Susitarimu dėl institucinės struktūros taip pat būtų buvusi sukurta sistema, pagal kurią būtų buvę valdomi papildomi su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, susitarimai, įskaitant susitarimus, dėl kurių Taryba įgalioto derėtis, visų pirma susitarimus dėl maisto saugos (2003 ir 2008 m.) ir dėl elektros energijos (2006 m.). Be

¹ Susitarimo dėl oro transporto, Susitarimo dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais, Susitarimo dėl laisvo asmenų judėjimo, Susitarimo dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo ir Susitarimo dėl prekybos žemės ūkio produktais (visi jie buvo pasirašyti 1999 m. birželio 21 d.) (OL L 114, 2002 4 30, p. 1).

² Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos mokslinio ir technologinio bendradarbiavimo susitarimas, pagal kurį Šveicarijos Konfederacija tampa Bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ ir Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programos, kuria papildoma programa „Horizontas 2020“, asocijuotąja šalimi ir kuriuo reglamentuojamas Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimas Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės vykdomoje ITER veikloje, (OL L 370, 2014 12 30, p. 3–18).

³ Europos ekonominės bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas, kuriuo užmezgamas bendradarbiavimas švietimo ir mokymo srityje pagal programą „Erasmus“, (OL L 332, 1991 12 3, p. 52–60).

to, juo būtų buvusi sukurta susitarimo dėl sveikatos, dėl kurio Taryba įgaliojo derėtis 2008 m., valdymo sistema.

2018 m. lapkričio mėn. derybininkai techniniu lygmeniu susitarė dėl susitarimo dėl institucinės struktūros teksto projekto. Tačiau Federalinė Taryba jį patvirtinti atsisakė ir dėl to sustojo derybos dėl kitų susitarimų, nes tiek Taryba 2019 m. vasario 19 d. išvadose, tiek Europos Parlamentas 2019 m. kovo 26 d. rekomendacijoje nurodė, kad nauji susitarimai dėl patekimo į vidaus rinką galės būti sudaryti arba esamų susitarimų sąlygos galės būti pagerintos tik jei bus sudarytas susitarimas dėl institucinės struktūros. Nepaisant tolesnių pastangų rasti sprendimų, Šveicarijos Federalinė Taryba 2021 m. gegužės 26 d. nusprendė derybas dėl susitarimo dėl institucinės struktūros vienašališkai nutraukti. Dėl šio vienašališko Šveicarijos sprendimo dvišalis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų, inovacijų ir švietimo srityse laikinai sustojo.

Deryboms dėl susitarimo dėl institucinės struktūros sužlugus, Europos Komisija ir Šveicarija 2022 m. kovo mėn. pradėjo tiriamąsias derybas savo santykių ateičiai aptarti. Po šių derybų sudarytas bendro sutarimo dokumentas, kuriame įtvirtintas abiejų šalių politinis sutarimas dėl tolesnės būsimų derybų eigos ir nustatyti plataus derybų paketo komponentai ir parametrai, taip pat abiem šalims priimtini dalykai ir sprendimai, susiję su pagrindiniais instituciniais ir sektoriniais klausimais. Tiriamųjų derybų procesas patvirtino, kad abi šalys yra labai suinteresuotos atgaivinti bendradarbiavimą mokslinių tyrimų, inovacijų ir švietimo srityse. Atsižvelgiant į tai, bendro sutarimo dokumente patvirtintas ketinimas sukurti į platesnį priemonių rinkinį įeisančią teisinę sistemą, sudarysiančią Šveicarijai sąlygas dalyvauti dabartinėje 2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje numatytose ir paskesnėse Sąjungos programose, įskaitant bendrąsias mokslinių tyrimų ir inovacijų programas, Skaitmeninės Europos programą ir programą „Erasmus+“. Be to, bendro sutarimo dokumente patvirtinta, kad abi šalys ketina atnaujinti derybas dėl galiojančio ES ir Šveicarijos susitarimo dėl GNSS (GALILEO ir EGNOS) įgyvendinimo ir pradėti diskusijas dėl Šveicarijos dalyvavimo su ES kosmoso programos komponentu „Copernicus“ susijusioje veikloje.

Bendro sutarimo dokumentą Šveicarijos Federalinė Taryba ir Europos Komisija patvirtino 2023 m. lapkričio mėn. Abi šalys įsipareigojo juo remtis prašydamos suteikti derybų įgaliojimus ir pažymėjo sieksiančios derybas užbaigti per 2024 m.

Todėl Komisija 2023 m. gruodžio 20 d. priėmė rekomendaciją dėl Tarybos sprendimo suteikti įgaliojimus derėtis dėl plataus priemonių, nustatytų ir apibrėžtų per tiriamąsias derybas, rinkinio. Bendras šių derybų tikslas – modernizuoti ir sustiprinti dvišalius ES ir Šveicarijos santykius, užtikrinti sąžiningą vidaus rinkoje veikiančių ES ir Šveicarijos įmonių konkurenciją ir Šveicarijoje ginti ES piliečių teises, be kita ko, užtikrinti, kad vienu valstybių narių piliečiai nebūtų diskriminuojami, palyginti su kitų valstybių narių piliečiais. Tai turėtų leisti abiejų šalių piliečiams, įmonėms ir tyrėjams pasinaudoti visais pranašumais, kuriuos teikia geografinis artumas, bendros vertybės ir ekonominiai ES ir Šveicarijos ryšiai. Tuo pat metu Federalinė Taryba ėmėsi atitinkamų parengiamųjų veiksmų Šveicarijoje. Atitinkamiems procesams Šveicarijoje pasibaigus, Europos Sąjungos Taryba 2024 m. kovo 12 d. priėmė sprendimą, kuriuo Komisijai suteikti įgaliojimai pradėti derybas dėl plataus priemonių rinkinio, ir prie jo pridėjo išsamius derybinius nurodymus.

Derybiniuose nurodymuose patvirtinta, kad Komisija turėtų derėtis dėl atskiro į priemonių rinkinį įeisančio susitarimo, kuriame būtų išdėstytos bendrosios Šveicarijos dalyvavimo Sąjungos programose sąlygos. Šiuo susitarimu turėtų būti užtikrinta tinkama įnašų, kuriuos Šveicarija moka, ir naudos, kurią ji gauna, dalyvaudama šiose programose, pusiausvyra ir

nustatytos dalyvavimo, be kita ko, finansinių įnašų į kiekvieną iš tų programų ir tų programų administracinių išlaidų apskaičiavimo, sąlygos. Protokoluose dėl Šveicarijos prisijungimo prie konkrečių Sąjungos programų turėtų būti pateikiamas kiekvienos kartos programų, kuriose dalyvauja Šveicarija, sąrašas. Derybiniuose nurodymuose nustatyta, kad susitarimu Šveicarijai taip pat turėtų būti suteikta galimybė ateityje prisijungti ir prie kitų Sąjungos programų, pagal susitarimą įsteigtam Jungtiniam komitetui supaprastinta tvarka priėmus tam skirtą protokolą ar protokolus.

2024 m. kovo 18 d. Europos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen ir Šveicarijos Konfederacijos Prezidentė Viola Amherd paskelbė derybų dėl plataus priemonių rinkinio pradžią. Vesdama derybas Komisija konsultavosi su Taryba, įskaitant Bendrųjų reikalų tarybą, ir su ELPA klausimų darbo grupe, kurią Taryba paskyrė kaip specialųjį komitetą derybų su Šveicarija klausimams. Buvo deramai atsižvelgta į 2023 m. spalio 4 d. Europos Parlamento rezoliuciją ir pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 218 straipsnio 10 dalį Komisija nuolat tinkamai informavo Europos Parlamentą apie derybų procesą.

Po devynių mėnesių trukusių intensyvių derybų Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen ir Prezidentė P. Amherd 2024 m. gruodžio 20 d. paskelbė, kad diskusijos dėl visų plataus priemonių rinkinio elementų sėkmingai užbaigtos. Tas platus priemonių rinkinys apima penkių susitarimų, kuriais Šveicarijai jau suteikiama galimybė patekti į ES vidaus rinką⁴, atnaujinimą, naują susitarimą dėl maisto saugos, kuriuo bus sukurta bendra maisto saugos erdvė, apimanti visus maisto grandinės aspektus, naują susitarimą dėl sveikatos, leisiantį Šveicarijai dalyvauti ES mechanizmų ir organų, skirtų kovoti su didelėmis tarpvalstybinio pobūdžio grėsmėmis sveikatai, visų pirma Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro ir ankstyvojo įspėjimo ir reagavimo sistemos, veikloje, naują susitarimą dėl elektros energijos, suteikiantį Šveicarijai galimybę dalyvauti ES elektros energijos vidaus rinkoje, naują susitarimą dėl Šveicarijos nuolatinio, teisingo, šalių partnerystės ir bendradarbiavimo lygį atitinkančio finansinio įnašo į ekonominę ir socialinę sanglaudą Sąjungoje ir naują susitarimą, sudarysiantį Šveicarijai sąlygas dalyvauti keliose Sąjungos programose, prie kurių gali prisijungti trečiosios valstybės, būtent programoje „Europos horizontas“, Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programoje, ITER / F4E (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) veikloje, Skaitmeninės Europos programoje, programoje „Erasmus+“ ir programoje „ES – sveikatos labui“ (pastaroji papildys bendradarbiavimą, numatytą ES ir Šveicarijos susitarime dėl sveikatos, dėl kurio abi partnerės susiderėjo kaip dėl šio plataus priemonių rinkinio dalies). Be pirmiau išvardytų elementų, platus priemonių rinkinys apima ir atskirą protokolą dėl parlamentinio bendradarbiavimo.

Nors susitarimas dėl Šveicarijos dalyvavimo Sąjungos programose (Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose (toliau – Susitarimas)) sudaro neatskiriama platesnio priemonių rinkinio, dėl kurio abi partnerės susiderėjo 2024 m., dalį, Komisija nusprendė rekomendaciją dėl pritarimo Susitarimo sudarymui pateikti anksčiau, kad Susitarimą būtų galima pradėti laikinai taikyti nuo 2025 m. sausio 1 d. (jei jis pagal 18 straipsnyje nustatytą sąlygą bus pasirašytas iki 2025 m. lapkričio 15 d.). Kartu Susitarimo pasirašymas ir jo laikinas taikymas iki jo sudarymo nepažeidžia bendro sutarimo dokumente nustatyto ir Tarybos derybiniuose nurodymuose patvirtinto plataus priemonių rinkinio siekinio, nes Susitarimas dėl Šveicarijos dalyvavimo Sąjungos programose apima laikino

⁴ Susitarimo dėl oro transporto, Susitarimo dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais, Susitarimo dėl laisvo asmenų judėjimo, Susitarimo dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo ir Susitarimo dėl prekybos žemės ūkio produktais (visi jie buvo pasirašyti 1999 m. birželio 21 d.) (OL L 114, 2002 4 30, p. 1).

galiojimo sąlygą, kuria numatyta, kad laikinas Susitarimo taikymas bus nutrauktas, jei Šveicarija iki 2028 m. pabaigos neužbaigs priemonių rinkiniui įsigaliooti būtinų savo procedūrų. Be to, numatyta, kad Susitarimo sudarymas įeis į platesnį priemonių rinkinį, apimančių kitus svarbius susitarimus, dėl kurių derėtasi 2024 m.

Atsižvelgiant į tai, kad Susitarimas apima Šveicarijos dalyvavimą Sąjungos programose pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, prie šios rekomendacijos pridedamas pasiūlymas dėl Susitarimo pasirašymo ir laikino taikymo, kiek tai susiję su klausimais, patenkančiais į tos Sutarties taikymo sritį.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Savo turiniu Susitarimas dėl Šveicarijos dalyvavimo Sąjungos programose yra panašus į kitus susitarimus, kuriuos Europos Sąjunga pastaraisiais metais sudarė su tokiais partneriais kaip Jungtinė Karalystė, Naujoji Zelandija ir Kanada, taigi jis dera su šios srities Sąjungos politika.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Į platų ES ir Šveicarijos susitarimų rinkinį įeinančiu Susitarimu visapusiškai paisoma Sutarčių ir išsaugomas Sąjungos teisinės tvarkos vientisumas ir autonomiškumas. Juo puoselėjamos Sąjungos vertybės, tikslai ir interesai ir užtikrinamas jos politikos ir veiksmų nuoseklumas, veiksmingumas ir tęstinumas.

Šveicarijos dalyvavimas Sąjungos programose visiškai atitiks pagrindinius aktus, kuriais nustatomos programos, ir galiojančias su finansų valdymu susijusias Sąjungos taisykles, pavyzdžiui, Finansinį reglamentą.

2. TEISINIS PAGRINDAS

Konkretų teisinį pagrindą derėtis dėl Europos atominės energijos bendrijos įsipareigojimus apimančių tarptautinių susitarimų su trečiosiomis valstybėmis ir tokius susitarimus sudaryti suteikia Euratomo sutarties 101 straipsnis. Todėl Susitarimo sudarymo, kiek tai susiję su Europos atominės energijos bendrijos kompetencijai priklausančiais klausimais, konkretus teisinis pagrindas yra Euratomo sutarties 101 straipsnio antra pastraipa.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Netaikoma.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Netaikoma.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Netaikoma.

- **Poveikio vertinimas**

Netaikoma.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Netaikoma.

- **Pagrindinės teisės**

Netaikoma.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Numatomas poveikis biudžetui nurodomas kartu su šia rekomendacija pateikiamoje finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymoje.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Netaikoma.

- **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

Netaikoma.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Susitarimu nustatoma teisinė Šveicarijos dalyvavimo Sąjungos programose sistema, kuria užtikrinama tinkama įnašų ir naudos pusiausvyra. Susitarimu taip pat užtikrinama, kad Šveicarijai nebūtų suteikti įgaliojimai priimti sprendimus dėl programų, kuriose ji dalyvauja.

Susitarimu nustatomos finansinių įnašų į atskiras programas ir tų programų administracinių išlaidų apskaičiavimo sąlygos ir garantuojamos Sąjungos teisės užtikrinti patikimą finansų valdymą ir apsaugoti savo finansinius interesus.

Susitarimu taip pat nustatomos kitos dalyvavimo Sąjungos programose sąlygos, kaip antai nuostatos dėl asmenų, dalyvaujančių įgyvendinant tas Sąjungos programas, judumo. Susitarimas apima Šveicarijos dalyvavimo Sąjungos programose sustabdymo ir Susitarimo nutraukimo sąlygas. Į jį taip pat įtrauktos nuostatos, kuriomis užtikrinama, kad tokie atvejai nedarytų poveikio teisiniams įsipareigojimams, dėl kurių susitarta su Šveicarijos subjektais.

Siekiant bendradarbiavimą srityse, kurias apima Susitarimas, pradėti nuo kiekvienai programai nustatytos datos, Susitarime numatoma jį atgaline data laikinai taikyti nuo 2025 m. sausio 1 d., jei jis bus pasirašytas iki 2025 m. lapkričio 15 d.

I protokolu reglamentuojamas Šveicarijos dalyvavimas Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programoje, kuria papildoma programa „Europos horizontas“, nuo 2025 m. sausio 1 d. Juo taip pat reglamentuojamas dalyvavimas programoje „Europos horizontas“, Skaitmeninės Europos programoje ir programoje „Erasmus+“.

Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa (2021–2025 m.)⁵ yra programą „Europos horizontas“ papildanti finansavimo programa, apimanti branduolinių mokslinių tyrimų ir inovacijų sritis. Ją įgyvendinant taikomos tos pačios priemonės ir dalyvavimo taisyklės kaip ir programos „Europos horizontas“ atveju. Į šį protokolą taip pat įtraukta nuostata, pagal kurią

⁵ 2021 m. gegužės 10 d. Tarybos reglamentas (Euratomas) 2021/765, kuriuo sukuriamą 2021–2025 m. laikotarpio Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programa, papildanti bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“, ir panaikinamas Reglamentas (Euratomas) 2018/1563, (OL L 167 I, 2021 5 12, p. 81–100).

jis bus tokiomis pat sąlygomis taikomas ir Euratomo programą pakeisiančiai 2026–2027 m. programai.

Be konkrečių dalyvavimo abiejose mokslinių tyrimų programose sąlygų, šis protokolas apima ir nuostatas dėl abipusiškumo ir atvirojo mokslo. Be to, jame numatomas programai „Europos horizontas“ taikytinas tikslinimo mechanizmas ir automatinio koregavimo mechanizmas. Dėl Šveicarijos dalyvavimo Euratomo programoje protokole nustatoma, kad tikslinimo mechanizmas ir automatinio koregavimo mechanizmas netaikomi, o 2025, 2026 ir 2027 metais taikytinas įnašo raktas, naudojamas veiklos įnašui už dalyvavimą Euratomo programoje apskaičiuoti, sudarys 95,4 proc. Susitarime apibrėžto įnašo rakto.

II protokole numatomas Šveicarijos dalyvavimas Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės veikloje. Šveicarija, kaip Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos asocijuotoji trečioji valstybė, nuo 2026 m. sausio 1 d. tol, kol veiks F4E, dalyvaus kaip F4E narė. Šveicarijai tapus F4E nare, jos subjektai galės varžytis F4E ir ITER viešųjų pirkimų procedūrose, o ji pati, be kita ko, galės dalyvauti valdant F4E.

Susitarimo tekstas pateikiamas Tarybai kartu su šia rekomendacija.

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo pritariama tam, kad Europos Komisija sudarytų Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 101 straipsnio antrą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

kadangi:

- (1) 2024 m. kovo 12 d. Taryba suteikė Komisijai įgaliojimus pradėti derybas su Šveicarijos Konfederacija dėl plataus priemonių, susijusių su dvišaliais santykiais su Šveicarijos Konfederacija, rinkinio, apimančio institucinių ir su valstybės pagalba susijusių nuostatų įtraukimą į su vidaus rinka susijusių sričių Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimus ir, kai būtina, specialų tų susitarimų pritaikymą, taip pat susitarimą dėl Šveicarijos dalyvavimo Sąjungos programose ir susitarimą, kuriuo padedamas pagrindas Šveicarijai mokėti nuolatinį įnašą į regionų ekonominių ir socialinių skirtumų mažinimą¹. Taryba taip pat įgaliojo Komisiją pradėti derybas su Šveicarijos Konfederacija dėl naujų elektros energijos, sveikatos ir maisto saugos sričių susitarimų, dėl Šveicarijos dalyvavimo Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros ir Europos Sąjungos geležinkelių agentūros veikloje ir dėl Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl oro transporto dalinio pakeitimo siekiant numatyti kabotažo galimybę;
- (2) Komisija Sąjungos vardu derėjosi dėl plataus susitarimų rinkinio, kurį sudaro Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose (toliau – Susitarimas), taip pat protokolai dėl institucinių, su valstybės pagalba susijusių ir iš dalies keičiančių nuostatų įtraukimo į su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimus, Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo į ekonominių ir socialinių skirtumų mažinimą Europos Sąjungoje, Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl sveikatos, Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl elektros energijos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl prekybos žemės ūkio produktais protokolais, kuriuo sukurama bendra maisto saugos erdvė, ir Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veikloje sąlygų;

¹ 2024 m. kovo 12 d. Tarybos sprendimas (ES, Euratomas) 2024/995, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas su Šveicarijos Konfederacija dėl institucinių nuostatų Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimuose, susijusių su vidaus rinka, dėl susitarimo dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose ir dėl susitarimo, kuris sudaro pagrindą Sąjungos sanglaudai skirtam Šveicarijos Konfederacijos nuolatiniam įnašui, (OL L, 2024/995, 2024 3 26).

- (3) Susitarimas apima ir Europos atominės energijos bendrijos (toliau – Bendrija) kompetencijai priklausančius klausimus, būtent prisijungimą prie Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos bei Europos ITER įgyvendinimo bendrosios įmonės veiklos. Todėl, kiek tai susiję su klausimais, patenkančiais į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties (toliau – Euratomo sutartis) taikymo sritį, Susitarimas turėtų būti sudarytas Bendrijos vardu;
- (4) turėtų būti pritarta tam, kad Komisija, veikdama Europos atominės energijos bendrijos vardu, sudarytų Susitarimą, kiek tai susiję su klausimais, patenkančiais į Euratomo sutarties taikymo sritį. Susitarimas turėtų būti sudarytas kartu su kitais priemonių rinkinio dokumentais kaip neatskiriama to rinkinio dalis;
- (5) siekiant išplėsti Susitarimo šalių bendradarbiavimą, jame numatoma, kad jos, laikydamosi atitinkamų savo vidaus procedūrų ir teisės aktų, jį laikinai taiko nuo 2025 m. sausio 1 d., nebent Susitarimas būtų pasirašytas po 2025 m. lapkričio 15 d. – tokiu atveju jos jį laikinai taiko nuo 2026 m. sausio 1 d.;
- (6) todėl Bendrija turėtų laikinai taikyti Susitarimą, kiek tai susiję su klausimais, patenkančiais į Euratomo sutarties taikymo sritį;
- (7) Susitarimas turėtų būti laikinai taikomas tik ribotą Susitarime nustatytą laikotarpį, o, jei Šveicarija iki 2028 m. gruodžio 31 d. neužbaigtų keletui į platų priemonių rinkinį įeinančių susitarimų įsigaliooti būtinų savo vidaus procedūrų, laikinas taikymas turėtų būti ne vėliau nei tą dieną nutrauktas;
- (8) Susitarimo pasirašymui, laikinam taikymui ir sudarymui, kiek tai susiję su klausimais, patenkančiais į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo taikymo sritį, taikoma atskira toje Sutartyje nustatyta procedūra,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Pritariama tam, kad Komisija, veikdama Europos atominės energijos bendrijos vardu, sudarytų Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose, įskaitant to susitarimo laikino taikymo nuostatas, kiek tai susiję su klausimais, patenkančiais į Euratomo sutarties taikymo sritį².

2 straipsnis

Prieš sudarant Susitarimą, kiek tai susiję su klausimais, patenkančiais į Euratomo sutarties taikymo sritį, jis pasirašomas ir, laikantis abipusiškumo principo, laikinai taikomas pagal jo 18 straipsnį³.

² Susitarimo tekstas skelbiamas OL L [...].

³ Data, nuo kurios Susitarimas bus laikinai taikomas, bus paskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja jo priėmimo dieną.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė*

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA
PAJAMOS (PASIŪLYMAMS, KURIE DARO POVEIKĮ BIUDŽETO PAJAMOMS)

1. PASIŪLYMO PAVADINIMAS

Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo, kuriuo pritariama tam, kad Europos Komisija sudarytų Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose – Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės veikloje ir Europos atominės energijos bendrijos (Euratomo) mokslinių tyrimų ir mokymo programoje

2. BIUDŽETO EILUTĖS

Pajamų eilutė (skyrius / straipsnis / punktas): 6 0 1 2 – Tarptautinis termobranduolinis eksperimentinis reaktorius (ITER). Asignuotosios pajamos

Atitinkamų metų biudžete numatyta suma:

(Tik asignuotųjų pajamų atveju):

Pajamos bus priskiriamos prie šios išlaidų eilutės (skyriaus / straipsnio / punkto):

viso 01 04 01 straipsnio;

viso 01 01 03 straipsnio (01 01 03 01, 01 01 03 02, 01 01 03 03);

20 XX biudžeto eilutės „Europos Komisijos administracinės išlaidos“.

Pajamų eilutė (skyrius / straipsnis / punktas): 6 0 1 0 – **Euratomas**. Asignuotosios pajamos.

Atitinkamų metų biudžete numatyta suma:

(Tik asignuotųjų pajamų atveju):

Pajamos bus priskiriamos prie šios išlaidų eilutės (skyriaus / straipsnio / punkto):

viso 01 01 02 straipsnio (01 01 02 01, 01 01 02 02, 01 01 02 03, 01 01 02 11, 01 01 02 12, 01 01 02 13);

01 03 01 straipsnio;

01 03 02 straipsnio;

01 03 03 straipsnio;

20 XX biudžeto eilutės „Europos Komisijos administracinės išlaidos“.

3. FINANSINIS POVEIKIS¹

☐ Pasiūlymas finansinio poveikio neturi.

☐ Pasiūlymas neturi finansinio poveikio išlaidoms, bet turi finansinį poveikį pajamoms.

☒ Pasiūlymas turi finansinį poveikį asignuotosioms pajamoms.

¹ Visi šiame skirsnyje nurodyti 2026 ir 2027 m. skaičiai yra orientaciniai ir atitinka naujausius turimus įverčius.

Poveikis yra toks:

(mln. EUR, tūkstantųjų tikslumu)

Pajamų eilutė	Poveikis pajamoms	XX mėnesių laikotarpis, prasidedantis mmmm mm dd (jei taikytina)	2025
6 0 1 2	netaikoma		netaikoma

(mln. EUR, tūkstantųjų tikslumu)

Padėtis pradėjus taikyti priemonę			
Pajamų eilutė	2025	2026	2027
6 0 1 2	netaikoma	40,371	31,707

(mln. EUR, tūkstantųjų tikslumu)

Išlaidų eilutė	2025	2026	2027
Straipsniai: 01 04 01, 01 01 03.	netaikoma	39,195	30,488
20 XX	netaikoma	1,176	1,219

(mln. EUR, tūkstantųjų tikslumu)

Pajamų eilutė	Poveikis pajamoms	XX mėnesių laikotarpis, prasidedantis mmmm mm dd (jei taikytina)	2025
6 0 1 0	42,046	36 mėnesių laikotarpis, prasidedantis 2025 01 01	13,566

(mln. EUR, tūkstantųjų tikslumu)

Padėtis pradėjus taikyti priemonę			
Pajamų eilutė	2025	2026	2027
6 0 1 0	13,566	13,915	14,564

(mln. EUR, tūkstantųjų tikslumu)

Išlaidų eilutė	2025	2026	2027
01 01 02, 01 03 01, 01 03 02, 01 03 03 straipsniai	13,236	13,510	14,004
20 XX	0,331	0,405	0,560

4. KOVOS SU SUKČIAVIMU PRIEMONĖS

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 325 straipsnyje reikalaujama, kad Komisija kovotų su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu ir kitokia neteisėta veikla. Todėl vykdydamos kasdienę veiklą, kuriai naudojami ištekliai, visos Komisijos tarnybos privalo imtis sukčiavimo prevencijos ir nustatymo priemonių.

Sukčiavimas ES lėšomis ir su jomis susiję pažeidimai itin neigiamai veikia Komisijos reputaciją ir įvairių sričių ES politikos įgyvendinimą. 2019 m. balandžio 29 d. buvo priimta 2011 m. strategiją pakeitusi dabartinė Komisijos kovos su sukčiavimu strategija (COM(2019) 196). Tai – politikos dokumentas, kuriame atsižvelgiant į 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą nustatomi Komisijos kovos su sukčiavimu prioritetai. Pagrindiniai 2019 m. Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos tikslai yra 1) „[t]oliau stengtis geriau suprasti ES biudžetui interesams kenkiančio sukčiavimo būdus, sukčiautojų profilį ir su tokio sukčiavimu susijusias sisteminės pažeidžiamas sritis“ (duomenų rinkimas ir analizė) ir 2) „[o]ptimizuoti kovos su sukčiavimu koordinavimą, šios srities bendradarbiavimą ir darbo srautus, ypač tarp Komisijos tarnybų ir vykdomųjų įstaigų“ (koordinavimas, bendradarbiavimas ir procesai). Prie strategijos pridėtas veiksmų planas 2023 m. liepos mėn. buvo persvarstytas. Persvarstytu, kaip ir ankstesniuose, planu siekiama sustiprinti visas kovos su sukčiavimu ciklo dalis: prevenciją, nustatymą, tyrimą ir ištaisymą.

2019 m. Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos pagrindiniai principai ir tiksliniai standartai yra:

- visiškas sukčiavimo netoleravimas;
- kova su sukčiavimu – neatskiriama vidaus kontrolės dalis;
- kontrolės išlaidų efektyvumas;
- ES darbuotojų profesinis sąžiningumas ir kompetencija;
- ES lėšų naudojimo skaidrumas;
- sukčiavimo prevencija, ypač užtikrinant didesnę lėšų naudojimo programų atsparumą sukčiavimui;
- pajėgumas vykdyti veiksmingus tyrimus ir laiku keistis informacija;
- operatyvios taisomosios priemonės (įskaitant sukčiaujant gautų lėšų susigrąžinimą bei teises ir (arba) administracines sankcijas);
- glaudus vidaus ir išorės subjektų bendradarbiavimas, ypač tarp ES ir atsakingų nacionalinių institucijų ir tarp visų atitinkamų ES institucijų ir įstaigų padalinių;

- veiksminga informacijos apie kovą su sukčiavimu sklaida organizacijos viduje ir už jos ribų.

Susitarimo 11–14 straipsniuose pateikiamos išsamios patikimo finansų valdymo nuostatos, apimančios ir kovos su sukčiavimu priemonės. Šios priemonės turi būti taikomos horizontaliai, siekiant užtikrinti ES finansinių interesų apsaugą įgyvendinant visas Sąjungos programas ar veiklą, kurios bus nurodytos būsimuose Jungtinio komiteto pagal Susitarimą galimuose priimti protokoluose dėl Šveicarijos Konfederacijos prisijungimo prie tam tikrų Sąjungos programų ar veiklos. Jos taikytinos ir protokolams, nes protokolai ir priedai yra neatskiriama Susitarimo dalis.

Susitarimo 11 ir 12 straipsniais visų pirma nustatomi reikiami elementai bei procesai ir sudaromos sąlygos įstaigoms (Europos Komisijai arba kitiems jos įgaliotiems subjektams, įskaitant Europos kovos su sukčiavimu tarnybą (OLAF), Europos Audito Rūmams ir Europos prokuratūrai) nepriekaištingai atlikti savo užduotis, kad būtų apsaugoti ES finansiniai interesai. Įgyvendinant visas Susitarimo protokole (-uose) nurodytas programas ar veiklą, taikomas tas pats principas: ES finansiniai interesai turi būti saugomi proporcingomis priemonėmis, įskaitant priemones, susijusias su pažeidimų, be kita ko, sukčiavimo, prevencija, nustatymu, ištaisymu ir tyrimu, prarastų, neteisingai išmokėtų ar netinkamai panaudotų lėšų susigrąžinimu ir, kai tinkama, administracinių nuobaudų skyrimu.

Pagal Finansinį reglamentą bet kuris Sąjungos lėšas gaunantis asmuo arba subjektas turi visapusiškai bendradarbiauti Sąjungos finansinių interesų apsaugos klausimu, suteikti Komisijai, OLAF ir Europos Audito Rūmams būtinas teises ir prieigą ir užtikrinti, kad visi Sąjungos lėšų naudojimo procese dalyvaujantys tretieji asmenys suteiktų lygiavertes teises. Kaip aiškiai numatyta Susitarimo 11 straipsnio 4 dalyje, peržiūros ir auditai gali būti atliekami ir po protokolo taikymo sustabdymo, Susitarimo taikymo pabaigos ar Susitarimo nutraukimo.

Susitarimu užtikrinama, kad OLAF galėtų pagal atitinkamą finansavimo susitarimą ir kitą taikytiną sutartį juose numatytu mastu Šveicarijos Konfederacijos teritorijoje atlikti Šveicarijos subjekto, kuris yra atitinkamo finansavimo susitarimo šalis arba finansavimo susitarimą pagal sutartį įgyvendinantis trečiasis asmuo, administracinius tyrimus, įskaitant patikras ir inspektavimus vietoje. Atlikdamos savo pareigas Šveicarijos Konfederacijos teritorijoje, Europos Komisija ir OLAF veikia laikydamosi Šveicarijos teisės.

Peržiūras ir auditą gali atlikti Sąjungos, visų pirma Europos Komisijos ir Europos Audito Rūmų, pareigūnai arba kiti Europos Komisijos įgalioti asmenys. Atlikdami savo pareigas Šveicarijos Konfederacijos teritorijoje, Europos Komisija ar jos įgalioti asmenys veikia laikydamiesi Šveicarijos teisės.

Šveicarijos valdžios institucijos, laikydamosi taikytinų tarptautinio bendradarbiavimo priemonių, bendradarbiauja su Sąjungos arba valstybių narių institucijomis, kurių kompetencijai priklauso tirti Sąjungos finansiniams interesams kenkiančias nusikalstamas veikas ir traukti už jas baudžiamojon atsakomybėn, be kita ko, perduoti teisti įtariamus tų nusikalstamų veikų vykdytojus ir jų bendrininkus. Pagal taikytinas tarptautinio bendradarbiavimo priemones teikiami prašymai atitinkamais atvejais gali apimti prašymus, susijusius su Europos prokuratūros atliekamais tyrimais ar baudžiamuoju persekiojimu. Tai sudaro sąlygas bendradarbiauti su Europos prokuratūra, kaip numatyta 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis.

Be to, Susitarime nustatomas veiksmingas Komisijos sprendimų vykdymo užtikrinimo Šveicarijos Konfederacijos teritorijoje mechanizmas.

5. KITOS PASTABOS

Šveicarijos Konfederacijos finansinio įnašo į įvairias Sąjungos programas apskaičiavimo metodas nustatomas Susitarimo 7 straipsnyje „Finansinės sąlygos“ ir Susitarimo I priede, kuriame išdėstytos finansinio įgyvendinimo nuostatos. Nukrypstant nuo Susitarimo 7 straipsnio 7 dalies, išimtinai 2025, 2026 ir 2027 metais taikytinas įnašo raktas, naudojamas veiklos įnašui už dalyvavimą Euratomo programoje apskaičiuoti, sudaro 95,4 proc. Susitarimo 7 straipsnio 6 dalyje apibrėžto įnašo rakto (I protokolo 10 straipsnio 3 dalis ir II protokolo 5 straipsnio 2 dalis).